

ชุดเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ

หลักการทรงงาน

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

คำนำ

“หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดทำหนังสือชุด “เผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ” ในปี ๒๕๕๘ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๕๘ โดยรวบรวมหนังสือที่สำนักงาน กปร. จัดพิมพ์แล้วมาดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมสาระสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่างของความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวพระราชดำรินี้ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการทรงงานสานต่อพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมถึงเรื่องราวการสนองพระราชดำริของสำนักงาน กปร. ที่ก่อเกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการทั่วประเทศ และการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติใช้ในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมตัวอย่างการประยุกต์ใช้ที่ถูกต้องตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ซึ่งได้ให้ข้อคิดชี้แนะการจัดทำเนื้อหาเพื่อใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาอย่างง่าย ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างรวดเร็วจากผลสำเร็จและตัวอย่างที่ชัดเจนในทุก ๆ ด้าน และทุกมิติ

ดังนั้น สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำหนังสือชุด “เผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ” จำนวน ๔ เล่ม ประกอบด้วย

๑. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. เศรษฐกิจพอเพียง
๓. ทรงงานสานต่อสร้างสุขปวงประชา
๔. ๓ ทศวรรษ กปร.

สำหรับหนังสือชุด “เผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ” เล่มที่ ๑ **“หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”** ได้รวบรวมหลักการทรงงานทั้ง ๒๓ ประการ อาทิ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ระเบิดจากข้างใน การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก ภูมิสังคม ไม่ติดตำรา ประหยัด เรียบง่ายใช้ประโยชน์สูงสุด การมีส่วนร่วม ขาดทุนคือกำไร การพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น พร้อมทั้งได้มีการยกตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือกิจกรรม ประกอบให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่า หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ละข้อล้วนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงสังคมส่วนรวม อันจะส่งผลถึงความมั่นคง และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

สำนักงาน กปร.
เมษายน ๒๕๕๙

สารบัญ

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๗
๑. การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ	๘
๒. ระเบิดจากข้างใน	๑๐
๓. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก	๑๒
๔. ทำตามลำดับขั้น	๑๔
๕. ภูมิสังคม	๑๕
๖. องค์กรรวม	๒๐
๗. ไม่ติดตำรา	๒๒
๘. ประหยัด เรียบง่าย ประโยชน์สูงสุด	๒๔
๙. ทำให้ง่าย	๒๖
๑๐. การมีส่วนร่วม	๒๘

หน้า

๑๑. ประโยชน์ส่วนรวม	๓๐
๑๒. บริการรวมจุดเดียว	๓๔
๑๓. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	๓๘
๑๔. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ	๔๐
๑๕. ปลุกป่าในใจคน	๔๒
๑๖. ขาดทุนคือกำไร	๔๔
๑๗. การพึ่งตนเอง	๔๘
๑๘. พออยู่พอกิน	๕๐
๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง	๕๒
๒๐. ความซื่อสัตย์ สุจริต ใจตรงกัน	๕๔
๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข	๕๘
๒๒. ความเพียร : พระมหากษัตริย์	๕๙
๒๓. รู้ รัก สามัคคี	๖๐

หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทุ่มเทพระวรกาย ตรากรตำราและมุ่งมั่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเชื้อชาติใด ศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใด ก็มีทรง ย่อท้อ ทรงเข้าไปช่วยเหลือราษฎร ทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่งการจรรจร ทรงคิดค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างแยบยล

การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยึดการ ดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบ และทรงคิดค้น หาแนวทางพัฒนา เพื่อมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนอย่างสูงสุด มีคุณค่า และควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท นำมาปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศ ชาติตลอดไป

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ที่รวบรวมได้มีดังต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่สอบถามจากเจ้าหน้าที่นักวิชาการและราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชน

ตัวอย่าง ทฤษฎี “แก้งดิน” อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
พิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส คือการศึกษาหาทางแก้ปัญหาดินเปรี้ยวหรือดินเป็นกรด โดยม
ีการขังน้ำไว้ในพื้นที่ ทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมีทำให้ดินเปรี้ยวจัดจนถึงที่สุด แล้วจึงระบายน้ำออก
และปรับสภาพพื้นฟูดินด้วยปูนขาว จนกระทั่งดินมีสภาพดีพอที่จะใช้ในการเพาะปลูกได้

๒

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนา “คน” ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสได้เตรียมตัวหรือตั้งตัว

...การพัฒนาราษฎรในพื้นที่จะทรงมีวิธีของพระองค์ คือ การเสด็จ ไปในป่า บนเขา ตอนแรกจะเสด็จ แบบยังไม่ได้มีการตัดถนนเข้าไป พระองค์ต้องเสด็จ เข้าไปอย่างลำบาก เพราะว่าพระองค์ไม่ต้องการจะให้คนอื่นมาเอาเปรียบคนข้างใน ในขณะที่เขายังไม่เข้มแข็งพอ พอพัฒนาให้เขาเข้มแข็งแล้ว เขาจะออกมาเอง คือ “ระเบิดจากข้างใน”

พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเกี่ยวกับหลักการทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (หนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา, หน้า ๒๙)

ตัวอย่าง

๑. โครงการสร้างถนนเข้าสู่หมู่บ้านห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยตำรวจพลร่ม ค่ายนเรศวร ได้นำรถบูลโดเซอร์พระราชทานทำการเกลี่ยพื้นผิวถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อขนาดใหญ่ให้เรียบ ประชาชนชาวห้วยมงคลมีถนนใช้ในการเดินทางและนำผลผลิตจากภายในหมู่บ้านออกสู่ตลาดหัวหินเพื่อจำหน่ายได้อย่างสะดวก

๒. โครงการธนาคารข้าวตามพระราชดำริ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะให้ ประชาชนพึ่งตนเอง โดยพระราชทานข้าวเปลือกจำนวนหนึ่งแก่ผู้ใหญ่บ้านหลายหมู่บ้านเพื่อเป็นทุนเริ่มต้นของกิจการธนาคารข้าว ทรงเห็นว่าการจัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ภายในหมู่บ้านหรือชุมชนจะช่วยแก้ไขปัญหาได้ ในระยะยาว ทรงพยายามทำทุกวิถีทางให้เกษตรกรมีข้าวพอกินและรู้จักประหยัด มีความสามัคคีเพื่อพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งมั่นคงต่อไป

๓

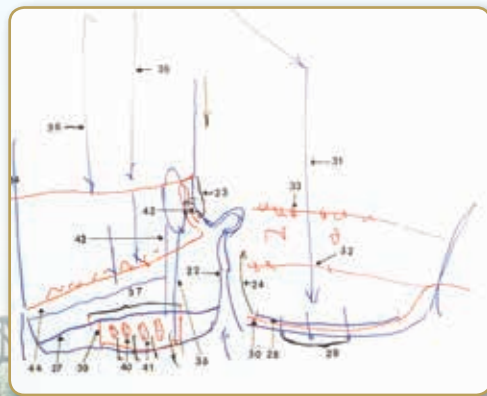
แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถในการแก้ไข้ปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือการแก้ไข้ปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมีมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้นต้องแก้ไข
การปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้แบบ (Macro) นี้
เขาจะทำแบบรีอังกษมหต ฉั้นไม่เห็นด้วย อย่างบ้านคนอยู่
เราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม
เอาตกลงรีอบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่
วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

ตัวอย่าง โครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย - คลอง
สนามชัย” อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เขตบางขุนเทียน
กรุงเทพมหานคร แก้ไขปัญหาการไหลของน้ำในลำคลองเล็ก ๆ
โดยดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำชั่วคราว ปิดกั้นคลองต่าง ๆ
จำนวน ๑๐ แห่ง เพื่อบริหารจัดการน้ำในคลอง ให้สอดคล้อง
กับระดับขึ้น-ลงของน้ำทะเล และต่อมาได้รื้อถอนประตูดังกล่าว
เพื่อก่อสร้างประตูถาวรแล้วเสร็จ และปัจจุบันยังติดตั้งระบบอัตโนมัติ
ที่ประตูเพื่อบริหารจัดการน้ำให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ภาพร่างผังพระหัตถ์โครงการแก้มลิง

๔

ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า

“ ...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ไห้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้...

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชน ในการประกอบอาชีพและ
ตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญ
อย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง
ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงต่อไปโดยแน่นอน
ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ
ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น
ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ
ได้แน่นอนบริบูรณ์...

ตัวอย่าง โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง ทั่วประเทศ ระยะแรกจะทรงเตรียมพระองค์ด้านข้อมูลและความรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เช่น สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำและการประกอบอาชีพก่อน จึงพระราชทานพระราชดำริ ซึ่งการพัฒนาอันเนื่องมาต้นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ความจำเป็นและประหยัด ผู้ได้รับประโยชน์ คือ ประชาชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

โทรสารพระราชทานเรื่องดิน

- ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มี ๖ แห่ง ได้แก่
๑. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา
 ๒. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส
 ๓. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี
 ๔. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร
 ๕. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่
 ๖. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

๕

ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนามาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

ตัวอย่าง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัญหาจากการทำลายป่า ในฤดูฝนจะมีการชะล้างเนื่องจากน้ำเซาะจนเหลือแต่ หิน กรวด แก่ไขโดยการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่เป็นธารน้ำธรรมชาติ เขื่อนและฝายทดน้ำที่สร้างขึ้นรวมทั้งอ่างเก็บน้ำ ๗ อ่าง ที่ตั้งอยู่ลดหลั่นกันไปตามระดับความสูงและความลาดชันของพื้นที่ซึ่งเป็นภูเขา ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์จากป่าได้อย่างเกื้อกูลกันและยั่งยืน

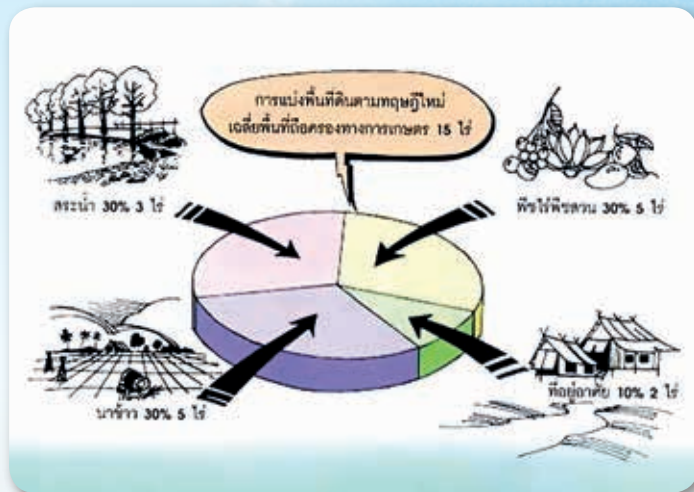

องค์รวม

ทรงมีวิธีการมองปัญหาอย่างองค์รวมหรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่นกรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตรแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่าง

องค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ย
ของประชาชนคนไทย จะถือครองที่ดินประมาณ
๑๐ - ๑๕ ไร่ มีการบริหารจัดการที่ดินและ
แหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการ
ประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้ว
จะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมี
การจัดการการปลูกพืชหลากหลายชนิด ทั้งข้าว
ไม้ผล พืชสวนครัว และเลี้ยงสัตว์เพื่อให้สามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วยการพึ่งพาตนเอง เมื่อพึ่งพา
ตนเองได้แล้วต้องรู้จักวิธีการหาตลาดรวมถึง
การรวมกลุ่ม รวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร ตามแนวพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่
ทั้ง ๓ ขั้น คือขั้นที่ ๑ พึ่งตนเอง, ขั้นที่ ๒ พึ่งพึ่งกัน และ ขั้นที่ ๓ พึ่งพาอาศัย

๗

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
■ มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรอมชอมกับสภาพธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคมจิตวิทยาแหล่งชุมชน คือ **“ไม่ติดตำรา”**
ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ตัวอย่าง โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เป็นการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยในปี ๒๕๓๘ ได้ก่อสร้างประตูระบายน้ำ “อุทกวิภาชประสิทธิ์” ซึ่งเป็นนามพระราชทาน หมายถึงความสามารถแบ่งแยกน้ำจืดกับน้ำเค็ม โดยการบริหารจัดการอย่างสมดุล ปิดกั้นน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้าไปในลำน้ำ และกักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ในการเกษตรนับเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์ทั้งทางการเกษตร ในการทำนาข้าวและประมงซึ่งต้องใช้น้ำเค็ม เป็นการจัดการที่สมบูรณ์ แก้ไขปัญหาความเดือนร้อนได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งช่วยป้องกันน้ำท่วม อีกด้วย

๘

ประหยัด เรียบง่าย ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้น ทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า

“กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่า ปีหนึ่งพระองค์ เบิกดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้

มีคำสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ” ขณะเดียวกันการพัฒนาและการช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนักแต่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ควรพิจารณาสร้างฝายเก็บกักน้ำโดยสร้างเป็นฝายแบบง่าย ๆ เช่น ฝายหินทิ้งคลุมด้วยตาข่าย และฝายแบบชาวบ้าน โดยดำเนินการก่อสร้างเป็นช่วง ๆ ทั้งในเขตพื้นที่พัฒนาป่าไม้ ด้วยน้ำฝน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาป่าไม้ ให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์ต่อไป...”

ตัวอย่าง การทำฝายชะลอความชุ่มชื้น (check dam) เป็นการใช้ภูมิปัญญาที่เรียบง่าย ประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกลงและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น กิ่งไม้ และท่อนไม้ล้ม ขนาดด้วยก้อนหินขนาดต่าง ๆ ในลำห้วย ในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำแบบง่าย ๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำและดักตะกอนไว้ไม่ให้ไปทับถมด้านล่าง จึงช่วยทั้งเรื่องการสร้างความชุ่มชื้น อนุรักษ์ดิน และป้องกันไฟป่า นับเป็นการสร้างประโยชน์ได้อย่างสูงสุดโดยแท้จริง

๓

ทำให้ง่าย

ด้วยพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้
■ การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศ
ตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และ
ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศ
โดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรด

ที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติ เป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า **“ทำให้ง่าย”** หรือ **“Simplicity”** จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศ

ตัวอย่าง โครงการบำบัดน้ำเสียบึงมักกะสัน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการใช้ผักตบชวาซึ่งเป็น วัชพืชที่ต้องการกำจัดอยู่แล้วมาดูดซับความสกปรก รวมทั้ง สารพิษจากน้ำเน่าเสีย โดยทรงเน้นให้ทำการปรับปรุง อย่างประหยัด และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมบึง แนวพระราชดำรินั้นทรงให้ ทำง่าย ๆ โดยสูบน้ำจากคลองสามเสนเข้าบึงทางหนึ่ง และสูบน้ำออกจากคลองสามเสนอีกทางหนึ่ง ระยะเวลาทั้ง

๑๐๐ - ๒๐๐ เมตร หรือฝังท่อระบายน้ำออกทางระบายน้ำ อโศก-ดินแดง โดยให้คงมีผักตบชวาอยู่ในบึงและ ทำการตกแต่งให้ดีไว้บริเวณกลางบึงเพื่อกรองน้ำเสีย ซึ่งสามารถบำบัดน้ำเสียได้วันละ ๓๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร แต่ถ้าจำเป็นต้องเก็บผักตบชวาขึ้นบ้าง เป็นครั้งคราวก็ให้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมักหรือ เชื้อเพลิง แต่อย่านำไปทำอาหารสัตว์ เป็นต้น

๑๐

การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตยจึงทรงนำ “**ประชาพิจารณ์**” มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการ ของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องกัดทำใจให้กว้างขวาง
หนักแน่น รู้จักฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษวิจารณ์
จากผู้อื่น ฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง
คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย
มาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงาน
ให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ตัวอย่าง “เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์” โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลพบุรี เป็นตัวอย่างของการทำประชาพิจารณ์ตามแนวพระราชดำริกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยมีการประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ที่จะมีการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการฯ และจากการทำประชาพิจารณ์ งามความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ รวมทั้งรับทราบความเดือดร้อนและความต้องการเพิ่มเติม สรุพบว่าผลกระทบจากการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ หน่วยงานราชการและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือราษฎรในเขต ๒ จังหวัด ทั้งทางด้านสาธารณสุขปโภค ด้านไฟฟ้า ถนนน้ำประปา ตลอดจนได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โรงเรียน วัด และสถานเอนามัย สถานีตำรวจ ทดแทนของเดิมให้แก่พื้นที่ชุมชนใหม่ พร้อมทั้งจัดการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ทั้งการเกษตร การประมง การปศุสัตว์ และอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น สอนการแปรรูปอาหารและการถนอมอาหาร การทำดอกไม้จันทน์และดอกไม้ประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพด และการทอผ้าด้วยกี่กระตุก เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรจากการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

๑๑

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ
■ การพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความ
ตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัว
เพื่อส่วนร่วมอันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่า
ใครต่อใครมาก็บอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม
อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร
ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้น มิได้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว
เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนร่วมที่จะอาศัยได้...”

จากพระราชดำรัสในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สรุปลงความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนา
ไม่ได้เป็นเรื่องการเสียสละเพียงอย่างเดียว เป็นการทำให้
ตนเองด้วย เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ด้วยกัน
ถ้าเราอยู่อย่างสุขสบาย ในขณะที่คนอื่นทุกข์ยาก เราย่อม
อยู่ไม่ได้ นักพัฒนาควรมีจิตสาธารณะ รักที่จะช่วยเหลือ
ให้ผู้อื่นมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น”

(พระมหากษัตริย์นักพัฒนาฯ, หน้า ๒๙)

ตัวอย่าง

๑. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสรวง จ.ฉะเชิงเทรา เดิมราษฎรถวายเป็นที่ดินเพื่อสร้างพระตำหนัก แต่ไม่ได้สร้าง ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งเป็นศูนย์เพื่อพัฒนาทางการเกษตร ที่ปัจจุบันคือศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนรวมและประชาชนในพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าที่จะสร้างพระตำหนัก นับได้ว่าพระองค์ทรงสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

๒. โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลคันไซ อำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎรในฤดูแล้ง สำหรับพื้นที่เพาะปลูกในลุ่มน้ำแควน้อย และแหล่งน้ำเสริมในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา รวมถึงช่วยบรรเทาอุทกภัยบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแควน้อยตอนล่าง ทำให้ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอบัวโบสถ์ อำเภอเมือง และอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ตลอดจนตัวเมืองของจังหวัดพิษณุโลกซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำ ปัจจุบันไม่ได้รับผลกระทบจากภavnน้ำท่วม อีกทั้งน้ำในเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและการประมง ส่งผลให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๑๒

บริการรวมจุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ **One Stop Services** ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการ ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันชีวิตประชาชนทุกด้าน
ได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองดองกัน
ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน
แต่ว่าอาจจะมึงานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง
และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมด
ของเจ้าหน้าที่ ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือ
ในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริมการศึกษามาอยู่กัน
ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลาย
ก็สามารถที่จะมาดูส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชน
ก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน เหมือนกัน
ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือ
ประชาชน จะได้รับประโยชน์และต้นทุนของ
ผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์...”

ตัวอย่าง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง มีแนวทางและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

๑) ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย จนได้ผลสำเร็จก่อนนำไปขยายผลสู่เกษตรกร และประชาชนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จของการศึกษา และการพัฒนา

๒) การแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่าง นักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน นำผลการศึกษาค้นคว้า วิจัย ที่ได้ผลไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริง อีกทั้งเป็นแหล่งผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติ เป็นแหล่งความรู้ของราษฎร และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างคน ๓ กลุ่มคือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

๓) การพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นตัวอย่างที่ดีของแนวความคิดแบบสหวิทยาการโดยวิธีการที่เรียบง่ายและเหมาะสมกับพื้นที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔) การประสานงานระหว่างส่วนราชการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ทุกแห่งเน้นการประสานงาน การประสานแผน และการจัดการระหว่างกรม กอง และส่วนราชการต่าง ๆ เป็นการผสมผสานความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อให้บริการประชาชน

๕) เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop services) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ มีการศึกษาทดลอง และสาธิต ให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อม ๆ กันในทุกด้าน ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาทางด้านสังคม และงานศิลปาชีพ ในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” ซึ่งผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษาดูงานได้ทุกอย่างภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง โดยไม่ต้องเดินทางไปติดต่อกลยที่ และสามารถนำความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ที่ศึกษาได้ผลดีแล้วไปปรับใช้ตามความต้องการของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไป

๑๓. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติ โดย การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก อันเป็นการปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่ ไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พุ่ม นอกจากได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

ตัวอย่าง

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริ **ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก** ด้วยระบบ ภูเขาป่า คือการปลูกป่าบนยอดเขาซึ่งเน้นการปลูกไม้โตเร็วและมีเมล็ด เมื่อเจริญเติบโต เมล็ดของต้นไม้ก็จะร่วงหล่นตามธรรมชาติ เกิดเป็น ไม้ยืนต้นใหม่ เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องปลูก นอกจากนี้ยังมีการฟื้นฟู ดินปนกรวดด้วยการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งรากของหญ้าแฝกมีลักษณะ เป็นร่างแหสานกันแน่นหนาใต้พื้นดิน สามารถเจริญเติบโตในแนวตั้ง ช่วยดูดซับน้ำสร้างความชุ่มชื้นในดิน รากบางส่วนย่อยสลายไปตามธรรมชาติ เป็นปุ๋ยให้แก่พืช ทำให้ดินมีความร่วนซุยและมีความสมบูรณ์ขึ้น นับเป็น แนวพระราชดำริในการใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์

๑๕.

ใช้ธรรมปราบอธรรม

ทรงนำความจริง ในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติและก่อปัญหาด้านการกีดขวางการไหลของน้ำ ให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ แต่ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาด้านอื่น ๆ ได้อีก ดังพระราชดำรัสความว่า “ใช้ธรรมปราบอธรรม”

ตัวอย่าง การฟื้นฟูสภาพดินเสื่อมโทรมโดยใช้ไม้ยูคาลิปตัส ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ ความตอนหนึ่งว่า

“...ต้นยูคาลิปตัสให้ปลูกในที่ที่ปลูกอะไรไม่ได้
ถ้าปลูกต้นไม้อื่นได้ ก็ไม่ควรปลูกยูคาลิปตัส...”

วิธีการนี้เปรียบเสมือน การใช้อรรถมปราบอรรถม ไม้ยูคาลิปตัส เป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี ระบบรากมีความแข็งแรงและหาอาหารได้เก่ง เมื่อนำมาปลูกในสภาพดินที่เป็นทรายจัดและด้านล่างมีสภาพแข็งเป็นดาน ก็สามารถเจริญเติบโตได้ เมื่อลำต้นมีขนาดโตพอประมาณ ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ จากนั้นให้ปลูกไม้ชนิดต่าง ๆ ทดแทนลงไป

๑๕.

ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดิน ด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองแต่กลับสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้นในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา จะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะไม่ปลุกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน
แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลุกต้นไม้
ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...

ตัวอย่าง

บ้านสามขา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง มีการเรียนรู้และอนุรักษ์ป่าตามแนวพระราชดำริ โดยร่วมกันสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น ส่งผลให้สภาพป่าได้ฟื้นคืนสู่ธรรมชาติที่สมบูรณ์ พื้นดินมีความชุ่มชื้น น้ำตามลำห้วยกลับมามีตลอดทั้งปี มีการจัดระเบียบใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน เช่น ห้ามตัดไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ การห้ามนำสัตว์เลี้ยง วัว ควาย ขึ้นไปในเขตต้นน้ำ ห้ามจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์ มีการใช้ประโยชน์จากป่าเป็นแหล่งอาหารได้ เช่น เห็ด ผลไม้ป่า หน่อไม้ ผัก สมุนไพรต่าง ๆ ทำแนวกันไฟยั่งยืน คือสร้างเครือข่ายเพื่อนบ้าน และเครือข่ายลุ่มน้ำจาง ให้เกิดกระบวนการคิดร่วมกันดูแลป่าต้นน้ำของตนเอง เมื่อป่าคืนความอุดมสมบูรณ์ สรรพชีวิตกลับมาสู่ป่า ชุมชนต่าง ๆ จะมีทรัพยากรธรรมชาติต้นทุนของท้องถิ่น และเรียนรู้การอยู่อาศัยร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกัน

๑๖

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain.. การเสียคือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีต่อพสกนิกรไทย **“การให้”** และ **“การเสียสละ”** เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพร เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

...ประเทศต่าง ๆ ในโลก ในระยะ ๓ ปี มานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติ ที่ใช้ในการปกครองประเทศ ล้วนแต่ ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไป หรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ ๑๐ วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศ ว่าจะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่าให้ปกครองแบบ คนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างสามัคคี มีเมตตากัน ก็จะอยู่ได้ตลอด ไม่เหมือนกับ คนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำราแล้ว

ไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง
ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกันในที่สุดได้ก็เป็นการดี
ให้ออวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่
แต่เราอธิบายได้ว่าถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้น
เป็นการได้ทางอ้อมตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาล
หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี
กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่นล้าน
ถ้าทำไป เป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ในไม่ช้าประชาชนจะได้รับผล
ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้
รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้า
ของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รัฐเสียสละ คือการได้ ประเทศชาติก็จะ
ก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...

ตัวอย่าง เชื่อนต่าง ๆ ที่มีการลงทุนมาก แต่ผลที่ได้สู่ประชาชนในหลากหลายด้านเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ยาวนาน เช่น เชื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน พระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการเพื่อก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่าน บริเวณบ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อช่วยบรรเทาอุทกภัยในลุ่มน้ำนครนายกที่เกิดเป็นประจำ ด้วยระบบชลประทาน ที่จะช่วยควบคุมปริมาณน้ำไม่ให้ไหลเข้าท่วมพื้นที่ และยังสามารถช่วยราษฎรให้มีน้ำใช้ในการเกษตร การอุปโภคบริโภค ตลอดจนแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนเข้ามาพักผ่อน หย่อนใจ ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น เป็นการสร้างรายได้ที่คิดเป็นมูลค่าได้อย่างมหาศาล เนื่องจากประชาชนได้ประโยชน์ มีอาชีพ มีรายได้ มีความสุขกายสุขใจ ครอบครัวอบอุ่น อันเป็นผลกำไรที่คิดเป็นมูลค่าเงินไม่ได้ ซึ่งตรงตามหลักการทรงงาน **ขาดทุนคือกำไร**

๑๓

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในเบื้องต้นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไป ก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม และสามารถ **“พึ่งตนเองได้”** ในที่สุด ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและ
ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่ออันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด
เพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้
ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...

ตัวอย่าง

๑. โครงการตามพระราชประสงค์ สหกรณ์การเกษตรหุบกะพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นการเริ่มต้นของการพึ่งพาตนเองและรวมกลุ่มโดยสมาชิก โดยมีสหกรณ์เป็นแกนกลางในการบริหารจากประชาชนเอง ซึ่งสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุน โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกสหกรณ์ จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่าสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ สมาชิกมีความมั่นคงและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีกลุ่มเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

๒. พลังงานทดแทน ได้แก่ เชื้อเพลิงชีวมวล (Biomass) ซึ่งเป็นวัสดุหรือสารอินทรีย์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานได้ ชีวมวลนับรวมถึงวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร เศษไม้ ปลายไม้จากอุตสาหกรรมไม้ของเสียจากโรงงานแปรรูปทางการเกษตร และของเสียจากชุมชน หรือกากจากกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมการเกษตร แกลบ ชานอ้อย เศษไม้ กากปาล์ม กากมันสำปะหลัง ชังข้าวโพด กาบ กะลามะพร้าว และสำเหล้านำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuel) เชื้อเพลิงไบโอแก๊ส (Biogas) เป็นพลังงานที่ได้จากมูลสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ เช่น วัว สุกร เป็นต้น ซึ่งมีวิธีการทำแบบง่าย เกษตรกรสามารถทำใช้เองเมื่อผ่านกระบวนการแล้ว จะผลิตเป็นก๊าซหุงต้มใช้ในครัวเรือนลดค่าใช้จ่ายทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

๑๘.

พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิต เริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่า ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎร ด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่าง ลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกรมีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรณะ ที่ก้าวหน้าต่อไป

ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมีโรงงานเล็กน้อยแต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติร่วมกันจึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำรินั้น **“เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล”** เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“ ...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้าประชาชนก็ได้กำไร
จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

ตัวอย่าง นายเรื่อน แก้วมาเรื่อน เกษตรกรตัวอย่างด้านเกษตรผสมผสาน จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ ปลูกผักเป็นอาชีพหลัก ทำงานก่อสร้างเป็นอาชีพเสริม เพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและใช้หนี้สิน ในช่วงที่พืชผักราคาตกต่ำ ได้เปลี่ยนชีวิตตัวเองมาดำเนินตามแนวพระราชดำริ โดยทำการเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชผักตามฤดูกาลหลายชนิดไว้บริโภคในครัวเรือน เหลือแบ่งปันและขายเป็นรายได้เสริม จากอดีตที่มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีหนี้สินมากมายชีวิตไม่เคยมีความสุขเลย ทุกวันนี้มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย มีเงินเหลือเก็บทุกวัน แม้จะน้อยนิดแต่ก็มีเหลือ นายเรื่อน แก้วมาเรื่อน กล่าวว่า **“ช่วงเวลาที่เหลืออยู่มีความสุขมาก ถึงแม้เป็นความสำเร็จอันน้อยนิด แต่สำหรับเขาและครอบครัว ไม่เคยเจอและได้รับความสุขอย่างนี้มาก่อนเลย...”**

๑๓

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๔๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน
ในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ
ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทัน
ต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล
รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ
อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้
ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและ
การดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ
โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม
ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน
ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ
การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม
สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...

ตัวอย่าง

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถพิสูจน์
แล้วว่าปฏิบัติได้จริง ทำให้ชีวิตมีความมั่นคงและ
ยั่งยืน ซึ่งมีตัวอย่างมากมาย แบ่งตามประเภทต่าง ๆ
มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทั้งประชาชน เกษตรกร ชุมชน
ธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ หน่วยงานภาครัฐ
ซึ่งดำเนินการตามแนวพระราชดำริ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข
ทำให้ชีวิตมีสมดุลและยั่งยืน ประชาชนมีความเข้มแข็ง
และประเทศชาติมีความมั่นคง

๒๐.

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

“... คนที่ไม่มี ความสุจริต คนที่ไม่มี ความมั่นคง ชอบแต่มี กง่าย ไม่มีวันจะ สร้างสรรค์ ประโยชน์ ส่วนรวมที่ สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มี ความสุจริต และ ความมุ่งมั่น เท่านั้น จึงจะ ทำงาน สำคัญ ยิ่งใหญ่ ที่เป็น คุณ เป็น ประโยชน์ แท้จริง ได้ สำเร็จ...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“... ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อย
ก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มาก
แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓

ตัวอย่าง จากบทความของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เขียนไว้ในหนังสือ ตามรอย
เบื้องพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน ความว่า **จิตใจของมนุษย์สมัยนี้** รุ่ง
ไปด้วยกิเลสตัณหา เต็มไปด้วยอธรรม โดยเฉพาะสังคมยุคนี้เป็นสังคมที่ค่อนข้างยุ่งเหยิงมาก **ความไม่ถูกต้อง**
ความบกพร่องต่าง ๆ มีอย่างมากมาย จึงควรขจัดอธรรมออกไปเสียก่อนสัก ๕ ประการ คือ หลง โลภ โง่ โกง กัด

คำแรก คือ “หลง”

เวลานี้เราหลงกระแสมาก หลงฝรั่ง หลงโลกาภิวัตน์ หลงความฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ที่เห็นทั่วไปในสังคม หลงวัตถุนิยม
หลงนิยม การพัฒนาต่าง ๆ แม้กระทั่งแนวทางการเมืองของฝรั่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน
หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อขจัดความหลงต่าง ๆ เหล่านั้น แม้แต่นายโคฟี อันวัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ

ยังได้กล่าวยกย่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานว่า นอกจากจะใช้ได้กับประเทศไทยแล้ว ยังเป็นทางออกของชาวโลกอีกด้วย เพราะสังคมบริโภคกำลังทำลายล้างหมดทุกอย่าง ผมคิดว่าเราบริโภคกันอย่างโหฬารจนกระทั่งทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถจะแบกรับได้ เวลานี้กำลังมีสงครามแย่งพลังงานกันแล้ว ในอนาคตจะแย่งน้ำ แย่งอาหาร เพราะว่าทรัพยากรในโลกนี้ไม่พอที่จะเลี้ยงเรา เมื่อบริโภคเสร็จเราก็จะเหวี่ยงขยะกลับเข้าไปในทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเราที่ป้อนวัตถุดิบให้ เราทำร้ายโลกถึง ๒ เท่า พอวัตถุดิบเข้ามาครอบงำเราจึงเกิดความโลภขึ้น

คำที่ ๒ คือ “โลภ”

ทุกคนอยากกอบโกย มีรถคันเดียวไม่พอมองมี ๒ คัน ต้องการมีเสื้อผ้าเต็มตู้ มีของแพง ๆ ใช้ ดังนั้น เราจึงต้องขจัดความโลภจะผลักดันให้เราเกิดความอยากเกินเหตุและผลสุดท้ายจะนำเราไปสู่การคดโกง แย่งชิงทรัพยากร สะสมเกินความต้องการ ผลสุดท้ายทรัพยากรก็ไม่มีพอบริโภค มนุษยชาติก็ประสบกับความพิพาศ

คำที่ ๓ คือ “โง่”

ทำให้ไม่รู้ข้อมูลข่าวสาร เวลานี้ใครจะลืออะไรไปก็เชื่อกันเป็นจริงเป็นจัง่วนวายกันไปหมด ไม่ใช่สติปัญญาไตร่ตรองข่าวสาร ใครพูดอย่างไรเราก็เชื่อ รับข่าวเท็จเราก็เชื่อ สติปัญญาไม่เคยถูกนำมาใช้ ไม่มีการกรองข่าวสารต่าง ๆ ถูกหลอก ถูกลวง ถูกใช้เป็นเครื่องมือของคนที่ฉลาดกว่า รวยกว่า อย่างน่าเศร้า

คำที่ ๔ คือ “โกง”

การคอร์รัปชันทำให้ชาติล่มจมเห็นเป็นข่าวคราวกันอยู่ทุกวัน เป็นสิ่งที่ทำลายชาติบ้านเมือง คะแนนของประเทศเราก็อยู่ระดับท้ายๆ เจริญขึ้น รวยขึ้น แต่จิตใจลงต่ำ คดโกงกันอย่างไม่มีความละอายต่อบาป โรคร้ายนี้ลามไปสู่เยาวชน เด็ก อนาคตของชาติอย่างน่าเศร้าที่สุด

คำที่ ๕ คือ “ก๊ต”

ขัดแย้งกัน ทะเลาะกัน วิวาทกันอย่างไม่เห็นเหตุมีผล เอาชนะกันอย่างไม่คำนึงถึงความเสียหายต่อชาติบ้านเมือง ทุกวงการทำลายล้างกันอย่างไม่คำนึงถึงศีลธรรม นึกถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนส่วนกลุ่มเท่านั้น เพราะฉะนั้นต้องขจัดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้หมดเสียก่อน

๒๑

ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุข
ทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้
นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

ตัวอย่าง ทรงทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น จนเกิดเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริถึง ๔,๕๙๖ โครงการ
(กันยายน ๒๕๕๘) ในทุกภูมิภาคของประเทศ เพราะทรงงานอย่างมีความสุข เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน

๒๒

ความเพียร : พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการประดิษฐ์ ทำให้ภาพเข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบและคติธรรมต่าง ๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์ และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่งก็ยังว่ายน้ำต่อไปเพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำต่อไปก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป เช่นเดียวกันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก จะทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขสืบมา

ตัวอย่าง

การแก้ไขปัญหาต้องมีความอดทน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นต้องใช้เวลาานกว่า ๑๐ ปี เช่น โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้เวลากว่า ๓๐ ปี จึงสามารถขยายผลและเกิดประโยชน์แก่ราษฎรได้ เชื่อนต่าง ๆ ใช้เวลาในการสร้างนานและลงทุนสูงกว่าจะเกิดประโยชน์ให้เห็นได้จริง การทำไปโอดิเซล กว่าจะทดลอง ทดสอบการใช้งานมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ จนถึงปี ๒๕๔๕ จึงนำมาใช้ได้จริง ความเพียรพยายาม

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการพระราชทานโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรหลุดพ้นจากความยากจน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคงภายใต้ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และยั่งยืนตลอดมา

๒๓

รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ไขปัญหานั้น

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาลงไปได้ด้วยดี

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน

เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

www.rdpb.go.th Facebook.rdpb.project

ISBN : 978-616-7671-39-0

